

УДК 342.951:351.741(4)

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Ільницький В.О.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Досліджено теоретичні питання формування органів Національної поліції в Україні, законодавче регулювання цього поняття. Визначення коло повноважень цих органів. Розглянуто сферу здійснення адміністративно-процесуальної діяльності цими органами. Проаналізовано міжнародні органи поліції.

Ключові слова: органи Національної поліції, міжнародний досвід, адміністративно-процесуальна діяльність.

Постановка проблеми. Досліджено та проаналізовано досвід зарубіжних країн стосовно поняття адміністративно-процесуальної діяльності органів Національної поліції. Запозичено модель діяльності цих органів на міжнародному прикладі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Матюхіна Н. П. – Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління. Варунц Л. Д. – Поліція та населення: напрямки взаємодії: (з доповіді Канади).

Мета статті. Головною метою статті є визначення поняття адміністративно-процесуальної діяльності органів Національної поліції на прикладі багатьох розвинених країн та запозичення досвіду для діяльності Національної поліції України.

Останні роки ознаменувались реформуванням правоохоронної системи спрямованої на зміну змісту і орієнтирів у роботі. Зміна та реформування адміністративно-процесуальної діяльності міліції націлене на зміну пріоритетів її діяльності з державно-орієнтованих на суспільно-орієнтовані напрямки діяльності, та трансформація у національну поліцію.

Так, Грін Д. зазначає, що сьогодні більшість поліцейських відомств відчувають інформаційний голод та не можуть точно ідентифікувати проблеми, а також їм не вистачає адміністративної та психологічної гнучкості для миттєвого реагування на обстановку, яка швидко змінюється [1].

Постановка завдання. Метою статті є здійснення правового аналізу та використання міжнародного досвіду у адміністративно-процесуальній діяльності органів Національної поліції України. Запозичення моделі діяльності поліції багатьох розвинених європейських країн.

Виклад основного матеріалу. Правоохоронні органи багатьох країн взяли на озброєння і сьогодні активно реалізують так звану модель «Community Policing», яка являє собою синтез традиційних тактик припинення правопорушень і участі громадськості у цій роботі. Вона, по суті, стала новою філософією поліцейської діяльності, в якій поліція сформована за принципом децентралізації її структури, працює на основі тісного зв'язку з громадянами. Дослідження показують, що така концепція сприяє підвищенню ефективності поліцейських у своїй роботі, позитивної зміни мотивації їх праці, розширення ролі працівників поліції в суспільстві, поліпшенню вза-

їмовідносин як поміж поліцейськими, так і між громадянами [2; 3].

Комунальне поліціювання є новим напрямом в реформи поліцейської діяльності, яке дозволяє і спонукає мешканців району, громадян своєї країни та поліцейських які виконують свої функції тісно співпрацювати та по-новому припиняти правопорушення. Це стосується того, що законслухняні громадяни певною мірою отримують доступ до процесу поліціювання та охорони порядку, а також право впливати на цей процес. Вони отримують таке право завдяки активній підтримці дій поліції у питаннях охорони порядку та участі їх самих у цій діяльності. Сам процес комунального поліціювання покладає велику відповідальність на простих виконавців (лінійних офіцерів), які повинні мати високий професійний рівень та чітко усвідомлювати своє завдання. Поліцейський не повинен бути обмеженим у патрульному масштабом та підпорядковуватися командам по радіо, а й також повинен здійснювати прямий віч-на-віч контакт з людьми на території обслуговування. Працівники поліції, втілюючи в життя програму комунального поліціювання, зобов'язані активно співпрацювати з добровольцями з числа громадян. Дана сфера реформування передбачає створення нового типу взаємовідносин між поліцією та громадянами. Ці взаємовідносини базуються на взаємній довірі і передбачають, що громадяни беруть на себе частину відповідальності за те, що поліція повільніше реагує на виклики, які не потребують термінового втручання, а громадянам самим пропонується розв'язувати свої дрібні проблеми, даючи можливість поліції зосередитися на основних напрямках діяльності з охорони громадського порядку. Поліція сприяє створенню такого мікроклімату в районі виконання їх обов'язків, який би був спокійним, врівноваженим та розміреним як завдяки діяльності поліції, та у добровільних помічників з числа жителів даного району [4, с. 6].

За сучасних умов найбільший вплив на управління поліцейськими органами мають установлена в країні ступінь централізації та децентралізації органів управління. Спираючись на досвід поліції США, яка характеризується наявністю доволі широкої децентралізації. Грунтуючись на повноваженнях, що закріплені за штатами та їх органами управління, поліцейські агенції кожного штату автономні одна від одної і від федеральних правоохоронних органів. Низовий рівень загальної структури право-

охоронних органів США – муніципальні правоохоронні органи, це близько 80% від загальної чисельності поліцейських країни. Це найбільш чисельний загін правоохоронних органів, в яких сконцентрована більшість офіцерів поліції. Подібна тенденція характеризує і розвиток системи охорони громадського порядку Великобританії. У Європі модель цілком децентралізованої поліції, організованої на принципах самоврядування, зберігається тільки у Швейцарії, з відсутнім єдиним і монолітним корпусом державної поліції, чисельністю органів правопорядку і принципами їх функціонування, що визначають місцеві (кантональні) органи влади. Тому за таких умов спостерігаються значні розходження в організації поліцейських служб. Зарубіжними країнами накопичили значний досвід щодо підготовки кадрів для поліцейських служб. Організація адміністративно-процесуальної діяльності щодо забезпечення правопорядку, громадської безпеки, припинення правопорушення у всіх її проявах у кожній країні має свою особливість.

Початок міжнародного або світового зародження поліції розпочався з прийняттям Кодексу поведінки службовців органів правопорядку прийнятого затверджений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 34/169 від 17 грудня 1979 року, яка зазначає у стаття 1: службовці органів правопорядку повинні завжди виконувати обов'язки, покладені на них законом, служачи суспільству та захищаючи всіх людей від протиправних діянь, відповідно до високого рівня відповідальності, якої вимагає їх професія. Ці положення можна вважати першим міжнародно-закріпленням фундаментом для розвитку поліції та співпраці цих органів між багатьма державами. Стаття 2 зазначає, що при виконанні своїх обов'язків службовці органів правопорядку повинні поважати і захищати людську гідність, підтримувати та захищати права людини стосовно всіх осіб. Стаття розкриває захист тих права людини, які визначені і захищені національним і міжнародним правом [5, с. 8].

Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979) «Про Декларацію про поліцію» у своїй роботі дійшла висновку, що повна реалізація прав людини і основоположних свобод, гарантованих Європейською конвенцією про права людини та іншими національними та міжнародними документами, має за необхідну основу існування мирного суспільства, яке користується перевагами порядку та публічної безпеки. Враховуючи те, що у зв'язку з цим, поліція відіграє життєво важливу роль в усіх державах-учасниках, що до неї часто звертаються з проханням втрутитися в небезпечних для її службовців обставинах, і що їх обов'язки стають дедалі складнішими, якщо правила поведінки її службовців не будуть достатньо точно визначені. Вважаючи, що Європейській системі захисту прав людини пішло б на користь, якби існували загальновизнані норми, що стосуються професійної етики поліції, враховували принципи прав людини та основоположних свобод та зазначили, що поліцейські сили є публічною службою, створеною відповідно до закону, яка повинна нести відповідальність за підтримання та забезпечення правопорядку [6, с. 18].

І хоча Україна одна з останніх пострадянських країн, котра пройшла довгих шлях трансформації міліції на поліцію, але ми вважаємо, що вона стоїть на вірному шляху реформації, діючи згідно основ міжнародного права. З часом ставши членом ради Європи, Україна повинна зараз дотримуватись міжнародних стандартів у сфері діяльності поліцейських та користуватись досвідом зарубіжних країн. Діяльність поліції України, на нашу думку, повинна ґрунтуватися на основі Рекомендація Комітету Міністрів державам-учасникам Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» ухвалена Комітетом міністрів 19 вересня 2001 на 765-му засіданні заступників міністрів, основними цілями поліції в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві права, є:

- підтримка публічного спокою, забезпечення права і порядку в суспільстві;
- захист і дотримання основоположних прав і свобод особи, закріплених, зокрема, в Європейській конвенції про права людини;
- запобігання та припинення правопорушень;
- виявлення правопорушень;
- надання допомоги і послуг суспільству

Діяльність поліції завжди повинна проводитись у відповідності з національним правом і міжнародними стандартами, визначеними країною. Законодавство про поліцію повинно бути доступним для громадськості, достатньо зрозумілими і точним, та, за необхідності, супроводжуватись чіткими підзаконним регулюванням, яке також повинно бути доступними для громадськості. На персонал поліції повинно поширюватися таке саме законодавство, що й на звичайних громадян, і винятки можуть бути виправдані тільки з причин належної роботи поліції в демократичному суспільстві. Поліцейські розслідування повинні щонайменше бути засновані на розумній підозрі про фактичне вчинення або можливе порушення чи правопорушення. Поліція повинна дотримуватись тих принципів, що кожен обвинувачений у вчиненні правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вина не буде визнана судом, і що кожен обвинувачений у вчиненні правопорушення має певні права, зокрема право бути невідкладно повідомленим про обвинувачення проти нього / неї, і підготувати свій захист або особисто, або за сприяння правової допомоги за своїм власним вибором. Поліцейські розслідування повинні бути об'єктивними і справедливими. Вони повинні бути чутливими і гнучкими до особливих потреб осіб, таких як дітей, підлітків, жінок, меншин, включаючи етнічні меншини і вразливих осіб.

Гідне виконання повноважень поліції та належне реформування, вдосконалення та розвиток цих правоохоронних органів не можливе без порівняльного аналізу з країнами де ці органи функціонують якнайкраще, наприклад:

Франція. Ще однією країною, досвід якої потрібно врахувати, є Франція. Адже поліцейська система Франції відноситься до однієї з найстаріших систем Європи. У Франції історично склалася централізована система поліцейського управління. Сучасна поліцейська система Франції являє собою складний апарат з власною структурою, що покликаний захищати інтереси

адміністрації. Структурно вищевказаний апарат складається з таких підрозділів: національна поліція, муніципальна поліція, жандармерія.

Потрібно також наголосити на тому, що всі поліцейські сили країни об'єднані в межах національної поліції, що керується генеральною дирекцією поліції МВС Франції. У період мирного існування держави жандармерія перебуває в оперативному підпорядкуванні МВС [7, с. 59]. Стосовно Міністерства внутрішніх справ Франції слід також сказати про те, що Міністр внутрішніх справ призначається Президентом республіки і є одним із провідних членів уряду. У складі МВС Франції діють: генеральна дирекція Національної поліції; генеральна дирекція місцевих колективів; дирекція громадської безпеки; дирекція регламентації та права; центральна дирекція управління; дирекція особового складу й навчальних закладів поліції; дирекція технічних служб [7, с. 703].

Контрольні та організаційно-штабні функції виконує Генеральна інспекція Національної поліції. За призначенням розрізняють дві основні системи поліції: адміністративну і судову (кримінальну) [7, с. 38]. Адміністративна поліція займається попередженням правопорушень і виконує інші профілактичні функції. Судова (кримінальна) поліція займається розкриттям злочинів, виявленням обставин їх скоєння, розшуком, затриманням злочинців і передачею звинувачених судовим органам. Розслідування більшості злочинів здійснює судова поліція, офіцери котрої мають право на проведення самостійного попереднього розслідування.

Важливим елементом системи національних поліцейських органів Франції є муніципальна поліція. Історично вона включала до свого складу муніципальну та сільську поліції. Упродовж декількох років мери деяких великих французьких міст, а саме тих, де поліцейський персонал було передано в розпорядження держави, вважали за необхідне створення муніципальної поліції. У невеликих і середніх населених пунктах, а також у великих містах, співіснує одночасно персонал національної та муніципальної поліції.

Реформа початку 80-х років внесла суттєві зміни не лише до правового статусу та організації місцевого самоврядування, але й до місцевої поліції. Йдеться насамперед про ведення нового інституту комісарів Республіки, який прийшов на зміну традиційному для Франції інституту префектів.

Після реформи комісар поліції не є (як це було у випадку з префектом) представником місцевого колективу – департаменту, він діє лише як представник держави, і в цій якості зобов'язаний вживати всіх необхідних заходів для забезпечення публічного порядку (громадська безпека, спокій, санітарія) у департаменті [7, с. 74].

Комісар Республіки здійснює свої повноваження в поліцейській сфері або за допомогою регламентації, або за допомогою дозвільних чи заборонних юридичних актів. Він розпоряджається здебільшого особовим складом поліції, що підпорядковується МВС та здійснює свою діяльність у межах департаменту. Зазначимо, що в більшості великих і важливих департаментів при комісарові Республіки засновані «представники

комісара Республіки». Для виконання поліцейських завдань і функцій комісар Республіки має у своєму розпорядженні такі служби: службу загальної інформації, якою керує начальник департаментської служби; служби національної поліції, якими керує департаментський начальник міської поліції. Хоча республіканські роти безпеки підпорядковуються Міністрові внутрішніх справ, котрий ухвалює рішення про їх використання в непередбачених випадках, проте комісар Республіки може залучити Республіканські роти безпеки, дислоковані в його департаменті, до виконання заходів щодо охорони громадського порядку [7, с. 40-42].

Сфера повноважень муніципальної поліції в цілому проголошує, що «муніципальна поліція забезпечує належний порядок, громадську безпеку, спокій і санітарію» [7, с. 701].

Отже, компетенція муніципальної поліції обмежується забезпеченням публічного порядку: громадської безпеки, спокою та санітарії.

Структура муніципальної поліції досить розгалужена. Кожному напрямку діяльності відповідає окремий підрозділ. До системи муніципальної поліції входять:

1) поліція руху (для цієї поліції, котра забезпечує безпеку й безперервність дорожнього руху, встановлюється компетенція залежно від категорії і територіального розташування доріг);

2) поліція видовищ (забезпечує безпеку громадян і правопорядок під час проведення видовищних заходів – концертів, виставок, конкурсів, шоу тощо);

3) поліція споруд, що перебувають під загрозою руйнування (її основним завданням є втручання з метою попередження небезпеки в разі, якщо споруда, котра перебуває під загрозою руйнування, розташована поблизу дороги або площі й загрожує перехожим та особам,

4) поліція попередження пожеж (ст.132-2 Кодексу комун передбачає обов'язок муніципальної поліції попереджувати, запобігати й надавати необхідну допомогу при аваріях та лихах, пов'язаних із пожежами). Нинішню компетенцію поліції визначено Законом Франції № 81-82 від 02.02.1981 р. «Про посилення безпеки і захисту свободи особи». Цей закон значно розширив підслідність кримінальних справ органам поліції за рахунок скорочення підслідності кримінальних справ судді. У 90-х роках минулого століття у Франції прийнято і ряд інших законодавчих актів, які значно посилюють роль поліції в житті суспільства [7, с. 704].

Великобританія. Особливу увагу заслуговує структура органів поліції Великобританії у зв'язку з великим ступенем довіри, яке відчуває населення по відношенню до поліції. Вирішальну роль у цьому займає вмiла організація поліцейської роботи. Поліція Великобританії включає в свій склад:

Органи територіальний поліції, яка виконує основний обсяг поліцейської роботи. Така поліція обслуговує певні території діючи на підставі Поліцейського Акту 1996 (Англія і Уельс), Поліцейського Акту 1967 (Шотландія) і Поліцейського акту 2000 (Північна Ірландія). У цих актах сформульована мета, організація, юрисдикція і відповідальність органів територіальної поліції.

У Лондоні діють два територіальних поліцейських формування: Міська поліція в центрі Лондона і Скотленд-Ярд. Поряд з цим, самостійне місце займають сили спеціальної поліції. До них відносяться Британська транспортна поліція, поліція Міністерства оборони, Військова поліція, Поліція щодо мирного атому, агентство по боротьбі з організованою злочинністю. Крім того, в структуру поліцейських органів включені велика кількість формувань, заснованих на старому законодавстві або звичайному праві. Вони контролюють окремі невеликі території (порти, парки) або заходи.

Головний загін поліції Великобританії – констеблі. Вони мають право на проведення багатьох процесуальних дій, наприклад арешт. Велика їх частина знаходиться в територіальній поліції, але і значна частина перебуває в спеціальних підрозділах: транспортної поліції, військової поліції та поліції мирного атому. Низка нормативно-правових актів дозволяють наймати констеблів для конкретних завдань. Так з'являється поліція з охорони портів і доків, тунелів і лісів. Якщо адміністративними правопорушеннями невеликої тяжкості займаються рядові констеблі, то протидією та припиненням середніх та тяжких правопорушень займаються детективи. Детективи повинні аналізувати отримані докази, будувати на їх основі версії і проводити всі необхідні дії. Крім протидії та припинення правопорушень та низки інших функцій детективів, до повноважень відноситься захист свідків [8].

Боротьба з організованою, економічною злочинністю відноситься до компетенції спеціальної поліції – агентства по боротьбі з організованою злочинністю (SOCA). Воно є самостійною силовою структурою Сполученого Королівства, яка формально віднесена до Міністерства внутрішніх справ.

З утворенням SOCA у квітні 2006 р їй були передані функції таких служб, як Національна антикримінальна бригада, Національна служба кримінальної розвідки, Національне об'єднання по боротьбі зі злочинами у сфері високих технологій, секція з розкриття та розслідування злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків Королівської акцизної і таможенної служби, Прикордонна служба – в частині компетенції протидії організованим злочинності у сфері міграції.

Співробітники SOCA володіють совокупністю повноважень констебля, офіцера таможенних та міграційної служби в їх разособистих комбінаціях. Вони не носять уніформи і не підлягають перевірки з боку констеблів територіальної поліції в побутових ситуаціях (на дорогах, вулиці та ін.).

Спеціалізованою поліцейською структурою є Британська транспортна поліція (БТП), яка створена для забезпечення безпеки на залізничних магістралях. У штаті БТП близько 3 тис. поліцейських офіцерів, у сфері уваги яких мережа національних і локальних залізниць, а також лондонське метро. Очолює БТП Головний констебель.

Поліція Міністерства оборони (The MDP) утворена шляхом злиття трьох управлінь поліцейських сил: військово-повітряних, сухопутних і військово-морських. Її функції пов'язані із забезпеченням безпеки військових об'єктів, роботою серед персоналу Міністерства оборо-

ни. Повноваження співробітників MDP широкі і включають всі права офіцерів підрозділів територіальної та спеціальної поліції. Поліцію Міністерства оборони не слід плутати з Королівською військовою поліцією (РМП), котра є самостійною структурою [8].

Королівська військова поліція виконує завдання забезпечення правопорядку серед військовослужбовців. Вона попереджує правопорушень, підтримка порядку на військових базах [9].

До спеціальних поліцейських структурам відноситься Цивільна Ядерна Поліція, на яку покладена відповідальність за безпеку атомних станцій і охорону транспорту експорту атомних матеріалів для забезпечення виробничого циклу та утилізації відходів [10].

Потужну підтримку роботі поліції надає Національне агентство з поліпшення поліцейської роботи (NPIA). У його завдання входить розвиток (створення та впровадження в практику роботи) нових інформаційних технологій і надання допомоги в підготовці кадрів для органів поліції.

NPIA включає Поліцейську інформаційно-технологічну організацію і Поліцейські Великобританії Органи Центрекс. Поліцейська інформаційно-технологічна організація в даний час займається впровадженням технології біометричної ідентифікації. NPIA створено за рекомендацією асоціації начальників поліції – в рамках реалізації зеленої карти «сумісного забезпечення громадської безпеки».

При поліції також функціонує відділ інформації. Його діяльність націлена на зниження ризиків співробітників поліції, збереження часу і грошей та оптимізацію роботи. Він містить і поповнює Національну поліцейську бібліотеку. До його складу входить: бюро зниклих безвісти. Воно розшукує осіб, ідентифікує неопознані трупи. Бюро працює в контакт з поліцією та іншими організаціями, допомагаючи у розшуку безвісти зниклих [11].

Велику роль у поліпшенні роботи поліції виконує Асоціація начальників поліції. Особливо її зусилля помітні в області розробки стандартів поліцейської діяльності, позавадження їх у систему підготовки службовців поліції. Інший важливий напрям діяльності АКПО – розробка критеріїв ефективності роботи поліцейських органів. Тут в останні роки відбулася важлива зміна – відмова від самооцінки і визначення головного критерію – оцінки тих громад, які обслуговують сили поліції [12].

Аналіз діяльності поліції зарубіжних країн, вивчення досвіду розвитку поліцейських підрозділів може бути корисним для України як держави, яка прагне мати міліцію європейського зразка. Однак спостереження показують нам, що кожна з поліцейських систем має свою індивідуальну історію розвитку та свою специфіку. Тому одним із основних завдань, яке слід поставити перед Міністерством внутрішніх справ України, – це вдосконалення органів внутрішніх справ з урахуванням позитивного досвіду поліцейської діяльності провідних країн Європи. У складних умовах реформування органів внутрішніх справ, розширення процесу їх інтеграцій до міжнародного товариства правоохоронних органів об'єктивно зростає інтерес до досвіду поліцейських систем за-

рубіжних країн та досліджень сучасних проблем їх розвитку [13, с. 7]. Пізнання та конструктивне використання поліцейського досвіду розвинутих країн світу має суттєве теоретичне та практичне значення для забезпечення реформування органів внутрішніх справ відповідно до міжнародних стандартів [14, с. 92]. Найбільш вдало зміст поліцейської діяльності у сучасному демократичному суспільстві викладено американським поліцейським Д. Бейлі, який на підставі проведеного аналізу широкого кола нормативних приписів виокремив такі основні вимоги суспільства які ставляться до поліцейських взагалі, незалежно від політичної системи країни:

1. Пріоритетним напрямком роботи поліції має бути служіння як потребам окремих громадян, так і суспільним групам (ефективне реагування поліції на заяви окремих громадян, підтримання з ними постійного зв'язку та інформування про хід розгляду їх справ; здійснення постійного моніторингу ситуації щодо потреб вразливих груп населення, які потребують підвищеної уваги та додаткового захисту своїх прав з боку поліції, розроблення відповідних програм або планів заходів щодо надання їм додаткової допомоги, відслідковування їх ефективності).

2. Поліція повинна відповідати перед законом, а не перед урядом (усі рішення поліції мають бути вмотивовані законом та підтримані судом, а не диктуватися урядом та побажаннями політичних партій; ноти підтримки або протесту, політичні заяви тощо можуть бути взяті до уваги керівниками поліції при прийнятті управлінських рішень, проте лише як додаткові аргументи (контраргументи) до вимог закону, на підставі яких діє поліція).

3. Поліція повинна захищати права людини, особливо ті, які є не-обхідними для вільної політичної діяльності у демократичному суспільстві (впровадження процедур та нормативних актів, які унеможливають здійснення свавільних арештів та затримань, забезпечують захист затриманих осіб від тортур; запровадження спеціального навчання персоналу з метою забезпечення прав людини в діяльності ОВС).

4. Поліція має бути прозорою у своїх діях (відкритість поліції для форм зовнішнього контролю, в тому числі громадського контролю, зокрема стосовно питань планування роботи поліції в цілому, реалізації запланованих заходів та результатів роботи). Реформування органів внутрішніх справ є актуальним питанням в Україні. Рівень довіри населення до міліції досягає критичної точки. Запозичений досвід зарубіжних країн, залучення фахівців з Грузії та Сполучених Штатів Америки. Реформування органів внутрішніх справ у Грузії, яке пройшло нещодавно та досвід цієї реформації допоможе змінити на 90% правоохоронної системи взагалі. До поліції Грузії не брали колишніх працівників правоохоронних органів і навіть громадян з юридичною освітою. В подальшому на роботу у поліцію приймалися молоді люди віком від 19 до 35 років на загальних умовах. Патрульна служба була оновлена майже повністю. В службу детективів приймалися і колишні співробітники. Але за умови – якщо за ними немає сумнівного минулого, після спеціальних тестів, перепідготовки і на загальних умо-

вах з усіма. ДАІ було розформовано повністю. Створено систему поліцейських патрулів американського типу, наділених функціями обласної поліції. Патрульна служба поєднує функції дорожньої поліції і моментального реагування на звернення громадян до служби екстреної допомоги. Екіпажі з двох осіб курсують за спеціально розробленими маршрутами. Патрульні машини в обов'язковому порядку їздять із ввімкненими проблісковими маячками. Норматив реакції на повідомлення про злочин або подію найближчого екіпажу – кілька хвилин.

Всі машини обладнані комп'ютерами, за якими можна перевірити будь-який транспортний засіб або особу затриманого. У машинах встановлені камери і ведеться запис розмов екіпажу, а також місця події – поліцейські мають право затримувати і опитувати людей тільки в певному секторі огляду камери своєї машини. Виїзд на лінію машини зі зламаним обладнанням спостереження може призвести до звільнення екіпажу і працівника, котрий випустив машину на лінію. Будівлі поліції стали своєрідним символом нового стилю роботи. Будівля самого міністерства, так само, як і поліцейські відділки, зроблена переважно зі скла. Дане нововведення потрібно і для органів внутрішніх справ України, задля виконання принципу прозорості, який є основоположним принципом у діяльності поліції. В такий спосіб влада б підкреслювала, що відкритість залишається пріоритетом у роботі поліції, і це не зміниться. Поліцейські повинні знаходитись в одній великій кімнаті. У Грузії також суттєво підвищилась заробітна платня працівникові правоохоронних органів. Плюс медична страховка, страховка на випадок загибелі або каліцтва, премії, які можуть бути досить значними залежно від вислуги років, участі в розкритті конкретних злочинів. Але разом з цим введено жорсткий контроль і відповідальність. Було створено контролюючий орган – Генеральну інспекцію. Її співробітники постійно «відвідують» низові підрозділи. Наприклад, під виглядом простих громадян приходять у відділки і просять відкрити кримінальну справу з дріб'язкового приводу, про який раніше ніхто і розмовляти б не став, начебто крадіжки мобільного телефону. Непорушення справи загрожує поліцейському кримінальною відповідальністю, не кажучи вже про звільнення та санкції, тому кількість порушених справ різко зросла, але, оскільки це не є більше основним методом оцінки роботи, поліцейські самі стали набагато активніше приймати справи в роботу. У результаті діяльності Генеральної інспекції за роки реформ державний апарат безперервно і наполегливо чиститься від корупції. У перші роки з оновленого МВС було звільнено або потрапило за грати кілька сотень співробітників. В перші місяці роботи патрулів ефір провідних телекомпаній був переповнений кадрами дачі хабарів новим працівниками, які знімалися прихованою камерою агентами спецслужб. Спіймані на хабарі відправлялися у в'язницю строком на 10 років. Каралися також і ті, хто хабар давав, і хто такі факти замовчував. Так тривало доти, поки в поліції не зрозуміли, що брати хабарі не можна. Порушувати закони не можна. У Грузії Академія поліції не є вузом. Сюди приходять люди,

які вже мають вищу освіту (зазвичай правову). Навчання триває кілька місяців і супроводжується постійними іспитами, перевітками і випробуваннями. Потрапити до Академії складно. Крім курсантів, в Академію потрапляють двічі на рік і вже працюючі поліцейські. Вони за один-два тижні проходять програми перепідготовки або отримують сертифікати нової спеціалізації (наприклад, детектива).

Одним із головних критеріїв оцінювання діяльності поліції є рівень довіри громадянського суспільства до них. Ускладнені суспільно-політичні обставини сьогодення, що склалися в Україні, негативно вплинули на рівень довіри громадянського суспільства до органів внутрішніх справ та породили гостру потребу в пошуку нових шляхів удосконалення їх взаємодії. Попре те, чинним законодавством України встановлено основні принципи, якими у своїй діяльності мають керуватися поліцейські, серед яких принципи: законності, гуманізму, поваги до особи, соціальної справедливості, взаємодії з трудовими колективами, громадянськими організаціями й населенням, та положеннями ратифікованої Україною міжнародної Конвенції «Про захист прав людини і основоположних свобод» – показник їх задіяння у практичному застосуванні досить низький.

Слід зазначити, що одним з основних напрямків роботи поліції починається з роботи з кадран-

ми, підготовка та стажування молодих співробітників поліції, підвищення їх правосвідомості та інтелектуального рівня. Початкова підготовка займає центральне місце в структурі професійної освіти кадрів поліції, оскільки саме від якості початкового навчання залежить становлення і розвиток професійних якостей поліцейського. У поліції США, Великобританії та інших розвинутих країн світу цей вид підготовки є обов'язковим для всіх, хто прийшов на службу. Так повинно бути і в Україні, все починається з початкової підготовки, котра повинна проводитися у центрах підготовки поліцейських. Процес відбору кандидатів на службу в поліцію та їх навчання повинен залежати від рівня освіти, оскільки освітній і культурний рівень поліцейських основний чинник, що забезпечує прогресивний розвиток поліції, а поліцейська освіта – потужний резерв підвищення ефективності поліцейської діяльності. Рівень освіти для претендентів безпосередньо залежить від виду майбутньої роботи і обов'язків.

Висновки та пропозиції. Отже, користуючись досвідом створення та функціонування поліції у Грузії, як найближчого сусіда, котрий реформував правоохорону систему та пройшов цей шлях та покладається на досвід зарубіжних країн, влада України повинна запровадити у своїй державі та надати всі необхідні умови для її процвітання [15, с. 132-135].

Список літератури:

1. Кукушкин В. М. Социологические проблемы полицейской деонтологии: дис. д-ра социол. наук. – М., 1994. Шалягин Д. Д. Полиция США – Проблемы экстремальной та кризової психології. 2010. Вип. 7 303 организационные и правовые основы деятельности: дис. канд. юрид. наук. – М., 1998.
2. Губанов А. В. Полиция зарубежных стран: основные черты организации и деятельности / А. В. Губанов. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1991. Губанов А. В. Полиция Запада: основы деятельности по охране правопорядка / А. В. Губанов. – М.: ВНИИ МВД России, 1993. – 365 с.
3. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07. 2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України від 09.10.2015 / № 40-41 / стор. 1970, стаття 379.
4. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. ред. О. А. Банчук. – К.: Москаленко О.М., 2013. – 588 с.
5. Лученко Д. В. Контрольне провадження: Дис. .. канд. юрид. наук: 12.00.07. – Х., 2003. – 169 с.
6. Karl-Heinz Ruder, Steffen Schmitt. Polizeirecht Baden-Wurtemberg. Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2005, s. 450.
7. The Serious Organised Crime Agency. – URL <http://www.soca.gov.uk> (дата обращения: 14.04.2011).
8. The Royal Military Police // British Army Website (дата обращения: 17.04.2011).
9. What's the Role of the Civil Nuclear Constabulary Where Do They Work? – Civil Nuclear Constabulary. – URL: <http://www.Cnc.police.uk>. 2009-03-25 (дата обращения: 17.04.2011).
10. The National Policing Improvement Agency. – URL: <http://www.npia.police.uk> (дата обращения: 17.04. 2011).
11. Матюхіна Н. П. Сучасний погляд на управління правоохоронними органами США / Н. П. Матюхіна // Право і безпека. – 2005. – Т. 4 – № 5. – С. 7-9.
12. Резолюція № 690 (1979) Парламентской ассамблеи Совета Европы «Декларация о полиции», Страсбург, 8 мая 1979 г., http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_803
13. Реформування органів внутрішніх справ: проблеми та перспективи (вітчизняний і зарубіжний досвід): матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 28-29 берез. 2014 р.). – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. – 232 с.
14. Іменем Закону. – 2014. – № 12 (5918). – С. 4.
15. Розпорядження КМУ «Про питання реформування органів внутрішніх справ України» [Електронний ресурс] / 1 – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1118-2014-p>

Ильницкий В.О.

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого

ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРОЦЕДУАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ

Аннотация

Исследованы теоретические вопросы формирования органов Национальной полиции в Украине, законодательное регулирование этого понятия. Определение круг полномочий этих органов. Рассмотрены сферу осуществления административно-процедуральной деятельности этими органами. Проанализированы международные органы полиции.

Ключевые слова: органы Национальной полиции, международный опыт, административно-процедуральная деятельность.

Pinitsky V.O.

Yaroslav The Wise National Law University

EUROPEAN EXPERIENCE OF LEGAL REGULATION ADMINISTRATIVE PROCEDUR ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE

Summary

Theoretical the formation of the National Police in Ukraine, legal regulation of the concept. Definition of terms of reference of these bodies. Considered the field of administrative and procedural activities of these bodies. Analyzed international police agencies.

Keywords: National Police authorities, international experience, administrative and procedural activities.